Общественно-политическая газета Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Хӑнты ясӑң

Основана
1 ноября 1957 года

11.08.2022
№15 (3603)

Шуши мир ёмăңхăтл пиďа!

Вəйт дор тыďăщ 6-мит хăтďăн «Торум Маа» музей хуща Мўвтеď шуши мир ёмăңхăтď постăсы. В. Мехнин вęрум хур

Муй вўрн нявремăт пўпи хот вęрăта хущты » 4-5

Муй щирн Сўмăтвошн нявремăт рўтьщăсăт » 8-9

Хăнты мир йис вəďупсы ăма вəďďэ » 10

Тынӑӊ рәт мӯв ёхлӯв!

Шуши мирӑт хӑтл вӯраӊӑн ям вӯща ясӊӑт нынана китлум.

Мӯӊ мӯвевн арсыр мирӑт кӯтэлн и нумӑсн па лэхсӑӊа вәллӑт. Мӯӊ округев пӑта щит еллы ям па тумтак вәлупсы.

Хӑнтэт, вухалят, юрнӑт йис вәрӑт, ясӊӑт, вәлупсы щирӑт мӯӊ Россия мӯвев па иса мӯвтел мирӑт пӑта шеӊк мослӑт. Щит «Художественное открытие народов Севера» вер тәты пурайн уша йис. Щи унтасн арсыр оса вәрӑт нётты питлыйт, мӑта утӑт шуши мирӑт вәлупсы па культура вәрӑт нух алумты пӑта лэщӑтсыйт.

Югра мӯвев ӑр, хән мӯӊ йис вәрӑт ӑн юрәмӑлӯв. Кӯтэвн ям нумӑсн, ям щирн вәлты питлӯв.

Тӑлаӊ ёш, тӑлаӊ кӯр нынана, кашӑӊ хоттел ёх уяӊа-пищӑӊа ат вәл.

Ёмвош округ кӑща нә
Наталья Комарова
Хӑнты ясӑӊа тулмащтӑс:
Надежда Вах

Щи олӑӊӑн округ мир ӑмӑлты вәрӑт тәты департамент кәща хә Алексей Добровольский лупӑс. Лӯв ясӊӑл эвӑлт уша йис, кӑт тылӑщ юпийн коронавирус мәш эвӑлт нәмасыя нюл мухты єсӑлты пуртән тәлы.

Ешавәл Югра мӯва йилуп пуртән тәлы

» Нюл мухты єсӑлты вакцина эвӑлт хӑннє-хуята арсыр мәшӑт хойты ӑн питлӑт, – лупӑс А.А. Добровольский.

Вәщ тылӑщн Югра мӯвевн коронавирус мәшн мәшитты ёх ара йиты питӑс.

Округев луваттыйн лапӑт пәльницайн нәмасыя 73 нуры лэщӑтман вәл.

А.А. Добровольский Югра мӯв ёх иньщӑсупсэт юхлы ясӊӑт миюм пурайн лупӑс, хуты ин пәльницая вәнш сух пила яӊхты мосл.

Путӑр хӑншӑс:
Людмила Шульгина

Айлӑт ёх пӑта «Алӑӊ» ӑктупсы вәс

Ёмвошн вәйт лор тылӑщн 1-10-мит хӑтлӑтн олӑӊ хӑтл эвӑлт 10-мит хӑтл вәнта «Алӑӊ» нәмуп айлӑт ёх ӑктупсы вәс. Тӑм воша Россия мӯв 53 сӯӊӑт эвӑлт 500 хӑннєхә юхтыйлсӑт. Щи ёх кӯтн 50 хӑннєхә щит экспертӑт па 100 хӑннєхә щит айкел ӑкӑтты па хӑншты ёх.

Тӑм вән ӑктупсы Археопарк хуща лэщӑтса. Тӑм уральской айлӑт ёх ӑктупсы пӑта пӯнӑӊ сух эвӑлт вән нохӑр вәрса. Тӑм тӑхия верум нохӑр Россия луваттэвн мет вән арт-объект, щи пӑта лӯв нәмӑсыя рекордӑт хӑншты нәпека хӑншса. Тӑм нохӑр кӑрщаттал – 5 метра мултас, луваттӑл – 3 метра мултас.

Тӑм «Алӑӊ-2022» ӑктупсы пӯншман и тӑхия ипуляӊ 12 щурӑс хӑннєхә ӑкумсӑт. Юхтум хуятӑт па Ёмвош айлат ёх пӑта «Dabro» нәмуп арӑӊ ёх па Ёлка нәмуп арӑӊ ими арисӑт. Лыв айлат ёха мәстӑты арӑт «Юность», «На часах ноль-ноль», «Прованс» па арсыр сӑма мәстӑты арӑт арисӑт.

Айлат ёх вәнлтыйллӑт

» Тӑм ӑкмум тӑхийн сырсыр проектӑт айлат ёх лэщӑтсӑт, щит мӯв-йиӊк шавиман тӑйты вәрӑт, вошн вәлты щир вәрӑт, креативной вәлупсы, тӑлаӊа-яма вәлты вәрӑт, вәнлтыйлты вәрӑт па вухн нётты (продюсирование) вәрӑт. Иса грантӑт унтасн айлат ёх 170 проект вәрсӑт, вуха ки пунты тӑм вәрӑт пӑта 13 миллион арат вух мӑсы. Арл пәлӑк айлат ёх пӑта тӑмӑщ грант вән нётупсэт, еллы мӑнты пӑнтӑта, еллы вәрӑт лэщӑтты пӑта шеӊк ӑма нётлӑт. Тӑм тӑхетн хуты вәра вән нётупсы щи айлат ёха, мӑта утӑт лыв сахтэла рәпитлӑт па лыв вәлты вух ёша павӑтлӑт, лыв вәлупсэл лэщӑтты пӑта па ӑма, тәса рәпитты, вәнлтыйлты пӑта, – путӑртӑс общественной, внешней связят па айлат ёх пила рәпитты департамент ух нә Елена Шумакова.

Па и вер олӑӊӑн лупты мосл, тӑм айлат ёх ӑкмум тӑхийн Макеевка вош эвӑлт юхтум няврәмӑт вәсӑт (ДНР).

Тӑм ӑкмум тӑхийн вәлум айлат ёх вәра ям нумӑсн вәсӑт, тӑмӑщ вер лывела вәра сӑма мәстӑты вер. Па лыв щирелн Ёмвош щит шеӊк хурамӑӊ вош, хурамӑӊ вәнтӑт мухӑлая лольлӑт. Щи киньща па тӑм хӑтлӑтн ям тәрум, хӑтлӑӊ хӑтлӑт вәсӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Пётр Молданов

Сәх – щит Югра мӯв мєт тынӑӊ хӯл

Щи пӑта кашӑӊ лӯӊ округевн тынӑӊ хӯл нялкӑт Лаӊал па Ас хуща єсӑлдыйт.

Н. Комарова нявремӑт пила хӯл єсӑлӑл

Вәщ тылӑщ 21-мит хӑтлӑн Ёмвошн Лаӊал хуща сәх хӯл нялкӑт єсӑлты вєр лэщӑтсы, щит вєрты пӑта мӯв-авӑт мосман тӑйты нявремӑт пила округ кәща нє Наталья Комарова па Ёмвош кәща хә Максим Ряшин юхтыйлсӑт. Тӑмхӑтл 3 грамм луваткєм 140 щурӑс сәх нялӑк йиӊка єсӑлсы.

Округ кәща нє лупӑс:

» *2018-мит олн мӯӊ мӯвевн вәлты хә Митхат Хасанов тынӑӊ хӯл нялкӑт йиӊка єсӑлты вєр олӑӊӑн лупӑс. Щӑлта мӯӊ кәщайлӯв нємасыя поступсы лэщӑтсӑт. Хәлум ол мӑр 11,5 миллион арат тынӑӊ хӯлӑт нялкӑт йиӊка єсӑлсӯв. Кашӑӊ лӯӊ сәх нялӑк єсӑлты юпийн, алпа, елды щи тынӑӊ хӯл аршӑка йил.*

Нижнеобской территориальной тӑхи кәща хә Иван Мотаев иньщӑссы, муй щирн лыв сәх хӯл вантман тӑйлӑт, юхлы лӯв ястӑс:

» *Интӑм сәх хӯл Россия мӯвев Вӯрты нєпека хӑншман вәл, щирн велпӑслӑты ӑн рӑхл. Ин тәп нємасыя хӯл єнмӑлты тӑхет ёха щитӑт катӑлты рӑхл, лэлн уша вєрты, щит нялӑк эвӑлт єнмум хӯл муй ӑнтә па па мосты вєрӑт олӑӊӑн уша павӑтты. Ин сәх катлум хуята имухты сӯтытты вєр пӯншлы. Мӯӊ, арсыр тӑхет ёх, и ӑрн щимӑщ хуятӑт вантман тӑйлӯв. Шаль, кашӑӊ ол ар уголовной вєр пӯншлӯв. Щи тумпи аршӑк хуят уша вєрлӑт, хуты щи тынӑӊ хӯл велты ӑн рӑхл. Тӑмхӑтл нявремӑт сәх нялкӑт Лаӊал аса єсӑлты юхӑтсӑт. Вантэ, лыв айтєлн мӯв-йиӊк сӑмӑӊа тӑйты вәнлтӑлыйт, щирн вәна йилӑт па тынӑӊ хӯлӑт велпӑслӑты ӑн питлӑт. Щирн, алпа, хәнты сәх хӯл Вӯрты нєпек эвӑлт йира вӯлы па йилпа мӯӊ щи тынӑӊ хӯл велпӑслӑты па лєты питлӯв.*

Путӑр хӑншӑс:
Людмила Гурьева

Ма нявремӑт нарӑслӑты вәнлтӑлум

Тӑта мосванӑн, вәщ тылӑщ 18-мит хӑтлӑн, Ёмвошн округев творчества хотн «Торсапл ю̆х ар сувӑт» нємуп ванлтупсы вәс. Щи ут Фольклорной нємуп хӑтла мӯӊ хущева ю̆кантсы.

Щимӑщ вєр пӑта ма нємасыя щив ӑӊхсум па хӑнты муй вухаль нарӑс сувӑта айлат ёх округев луватн вәнлтӑты хә Алексей Рещиков пила вәйтантыйлсум па лӯв эвӑлтэла щи олӑӊӑн айкел вӯсум.

Алексей Александрович, муйсӑр нявремӑт пила нӑӊ тӑта рәпитлӑн?

▶ Тӑм хӑнты па вухаль мирӊӑн нарӑс ю̆хӑта вәнлтӑты тӑхия мӯӊ иса лапӑт ол вӯша юхтум нявремӑт вӯлӯв. Вәна ю̆вум пухӑт-эвет па вәнлат хӑннєхәйт ищиты юхтыйллӑт па нарӑслӑты вәнлтыйллӑт. Мӯӊ арсыр нарӑс сувӑта лывел вәнлтӑллӯв.

Щи нарӑс сувӑт па муйсӑр хӑннєхуятӑтн сыры олӑтн нух хӑншсыйт?

▶ Йис пурайт вӯш эвӑлт мӯӊ шуши мирлӯв арсыр нарӑс ю̆хӑтн юнтсӑт, щит нарӑс ю̆х, торсапл ю̆х па нын ю̆х. Сырыя Андрей Александрович Ангашупов Октябрьской район, Артём Григорьевич Гришкин Нуви сӑӊхум район эвӑлт вәлум хӑнты хәйӊӑн па Григорий Николаевич Сайнахов, Каллистрат Петрович Лончаков па Николай Тимофеевич Пеликов Сӯмӑтвош район эвӑлт вәлум вухаль хәйт шєӊк хурамӑӊа па тәса нарӑс ю̆хӑтн юнтсӑт па мӯӊева сыр-сыр ар сувӑт хӑйсӑт. Щи утӑт унтасн тӑмхӑтл мӯӊ айлат пухӑт па эвет елды нарӑслӑты вәнлтӑллӯв.

Ма вәнлтӑты нявремлам кӯтн Марк Ромбандеев, Анастасия Гындыбина, Евгения Жемердиева шєӊк ӯма юнтлӑт. Юхи хӑщум олн арсыр кӑсупсэтн нарӑслӑты хӑннєхуятӑт кӯтн лыв кӑссӑт па нух питсӑт. Елды ма ищиты ай ёх нарӑслӑты вєрӑта вәнлӑты питлум!

А.А. Рещиков. П. Молданов вӯюм хур

Путӑр хӑншӑс:
Владимир Енов

Муй вўрн нявремӑт пўпи хот вєрӑта

Ма ая вәԓмємн пўпи хотӑта тәтьԓийԓсаюм. Сащ кўш ӑн тӑйсум, мӑнєма вантты әмӑщ вәс. Щӑԓта вєра ԓӑңхасум ԓуңӑԓтупӑт вєрты. Ӑңкєм-ащєм нётсӑңӑн, ӑңкєм вәнԓтыйԓты нєпек вєрӑс. Па щи вєрӑта вәнԓтыйԓты питсум.

Кӑт щурӑс ветхущьяңмит оԓн, хән ма ветхущьяң тӑԓа йисум, мєт оԓӑң пўш пўпи хотн арисум па ԓуңӑԓтупӑт вєрты питсум.

Муй вўрн нявремӑт пўпи хот вєрӑта хущты, тӑмхӑтԓ ма щи оԓӑңӑн еша путӑртԓум.

Мєт оԓӑң муй мосԓ

Ара питты пӑта муй па ԓуңӑԓтупӑт вєрты пӑта мєт сыры мосԓ нявремӑн кўлы путӑра па ар сувӑта ямa вәнԓтӑты. Ма путӑртԓум, муй вўрн щит вєрты мосԓ. Тӑм йиԓпа єнумты нявремӑт шимԓ ясӑң тӑйԓӑт, итәх хуятӑт па ясӑң иса ӑн тӑйԓӑт. Тәп ищимурт ариты-якты ԓыв ԓӑңхаԓӑт. Щи пӑта ԓывты вәнԓтӑты мосԓ.

Арӑт вәнԓтӑты вєр

Мєт сыры ар сувӑта питты мосԓ. Муй вўрн ар сувӑта питты? Щи пӑта арӑт эвӑԓт кўлыя мӑнты ай ясӑң пўлыет вўты па щи утӑт нявремӑта вәнԓтӑты мосԓ. Щи юпийн па ар сув пиԓа щи ясңӑт нявремӑт пиԓа хошты хуятн ат ариԓыйт. Ма хущєма щит ащи вәс. Щиты аритыйн муԓты пўпи хота мәстӑты вєрӑта хущты мосԓ. Хопн ловӑԓты муй па вәнт хўват шашты, муй па әхӑԓн наврӑԓтӑты. Щи ай ясӑң пўлыет мєт оԓӑң вәнԓтыйԓты питтәԓн нявремӑт хўв мӑр ат ариԓӑт. Мєт сыры, ма щирємн, тӑм хурасуп арӑт мосԓӑт. Хән ясӑң шимԓ, сый ар.

Мєңкӑта юхан ар (ай пўлые)

Нявремӑт ат хотхӑрия омӑсԓӑт па хопн мӑнты щира ат ловӑԓԓӑт. Ләп юкана сўвӑт ат тӑйԓӑт. Хопн омӑсман, ловӑԓман па няхман щиты щи ат ариԓӑт.

Сыры и ясӑң кӑр вўты:

– Мєңкӑта юхана,
Мєңкӑта юхана,
Ха-ха-ха-ха-ха-ха..
Ха-ха-ха-ха-ха-ха..
(ха-ха-ха вєрты артӑн ясӑң нәмӑԓмӑԓӑт).

Щӑԓта па кимӑт ясӑң кӑр:

– Ләңхӑта юхана,
Ләңхӑта юхана,
Ха-ха-ха-ха-ха-ха..
Ха-ха-ха-ха-ха-ха..

Щи юпийн па и ясӑң па кӑрӑтты па яха вєрты:

– Мєңкӑта юхана,
Ёмӑңа юхана,
Мєңкӑта юхана,
Ёмӑңа юхана,
Ха-ха-ха-ха-ха-ха..
Ха-ха-ха-ха-ха-ха..

Муй па тӑмиты:

– Ёмӑңа юхана,
Ләңхӑта юхана,
Ёмӑңа юхана,
Ха-ха-ха-ха-ха-ха..
Ха-ха-ха-ха-ха-ха..
(па еԓԓы па ищиты).

Нявремӑт пўпи хот вантԓӑт, 2010-мит оԓ

Айԓат ёх «Аньхи» ԓуңӑԓтуп вантӑԓӑт, 2015-мит оԓ

Айԓат ёх яклӑт, 2010-мит оԓ

ХУЩТЫ

Айлат ёх луңӑлтуп як яклӑт, 2015-мит ол

Тӑмиты арсыр щира хәлум ясӑң кӑрӑтман ар щи тывл. Тӑмиты ар сува няврємӑт хущты пищ вәл.

Тӑта тәп хәлум ясӑң кӑр тәп вәл: мєңкӑта юхана, ләңхӑта юхана, ёмӑңа юхана па щитӑт яха кӑрӑтман няврєм ар щи тывл. Тӑмӑщ вєр шәпиет мухты лыв ар сува щи питлӑт. Арсыр арӑт эвӑлт ищиты тӑмӑщ пӯлыет кӑншты мосл. Муй па нємӑсыя тӑмӑщ ар пӯлыет вєрты мосл.

Лунӑлтупӑт вәнлтӑты вєр

Куй-куй луңӑлтуп (Куй-куй– щит пеньщар сєңкты сый).

Кӑт хә ӑн рӑхты тӑхийн велпӑссӑңӑн муй шәшсӑңӑн па щӑта и хәйл юх сәврӑс. Юхи юхӑтсӑңӑн, ин икел нявремӑл вєра мәша йис. Муй тӑхи эвӑлт мәшн юхӑтса? Щи вєр уша вєрты пӑта лын пирӑщ щатьщащел хуща мӑнсӑңӑн, лӯв щӑртӑң ики вәс. Щитн щи кӯш кашащӑс, тәп поңх таклы ӑн пӑкӑл. Щирн щи хилэңӑн поңх кӑншты щи мӑнсӑңӑн.

Хилэңӑн:

– Тёмка-порска,
Тёмка-порска,
Хәлум поңхев,
хәлум поңхев.
Тёмка-порска,
Тёмка-порска,
Хәлум поңхев,
хәлум поңхев.

Тӑмӑщ ясӑң кӑрӑт луңӑлтупн вєра ар, щитӑт айкємн вәнлтӑты мосл.

Щи поңх вәйтсӑңӑн, пирӑщ икел хуща юхӑтсӑңӑн.

Пирӑщ ики па арийл:

– Куй, куй, куй,
Хәлум поңхев, куй,
куй, куй.
Сєри сєм вой куй,
куй, куй.
Хәлум поңхев, куй,
куй, куй.
Хилыеңӑн, куй, куй, куй.
(– Ӑнтә, ӑн тывл, па поңх мосл).

Щи юпийн хилэңӑн па мӑнлӑңӑн, лапӑт поңх тәлңӑн, па щи нємӑлт ӑн тывл. Хилэңӑн па щи «Тёмка порска» вєрлӑңӑн:

– Тёмка-порска,
Тёмка-порска,
Лапӑт поңхев,
лапӑт поңхев.

Пирӑщ ики па арийл. Тәп тӑм арӑл щирн па пасырашӑк па хӯвашӑк мӑнл:

– Сєри сєм вой куй,
куй, куй.
Лапӑт поңхев, куй,
куй, куй.
Хилыеңӑн, куй, куй, куй.
Кӑши вәнтӑр куй,
куй, куй.
Хӑщ па вантлум куй,
куй, куй.
(– Ӑнтә, ӑн тывл, па поңх мосл).

Айлат ёх пӯпи ар ариты ләмӑтьлялӑт, 2015-мит ол

Щӑлта хилэңӑн мӑнлӑңӑн, хәс и поңх тәлңӑн. Па щи «Тёмка-порска» вєрлӑңӑн. Щирн щи пирӑщ ики торитыпитл, нух навӑрты питл па иса вєрӑт щи шивалӑллә. Пирӑщ ики па арийл. Сыры ариюм ар пӯлӑл елды тәллә:

– Кӑши вәнтӑр куй,
куй, куй.
Мәшӑң нюхи куй,
куй, куй.
Хәс и поңхев, куй,
куй, куй.
Тәрум нӑрӑң куй,
куй, куй.
Мәшӑң нюхи куй,
куй, куй.
Ёмӑң сӑңхум куй,
куй, куй.
Тәрум нӑрӑң куй,
куй, куй.
Оңтӑң хори куй,
куй, куй.
Щи, йир тӯваты-ы,
йир тӯваты-ы...

Тӑмиты, ма щирємн, нявремӑт пӯпи хот вєрӑта щи айкємн вәнлдӑт. Тәп мет олӑңӑн лывела кєн ясңӑт, кєн путрӑт путӑртты мосл па щи кєн ясңӑт, кєн путрӑт ар сувӑт пила айлтыева лывела вәнлтӑты мосл.

Путӑр хӑншӑс:
Пётр Молданов

Йис пурмăсăт ӆавăӆман тăйӆăт

Вәщ тыӆăщн, хән Ваньщавăт кәрт ёмăӈхăтӆ постăсы, кәртăӈ нєӈăт хăшапăт ванӆтупсыйн кăссăт. Ӆыв хăшапăт йирсăт па щив сыр-сыр йис пурмăсăт пунсăт, мăта утăт опращӆаӆ эвăӆт хăщсăт. Щит арсыр йис карты анăт, тунты эвăӆт вєрум утăт, ёнтум ёрнасăт, щăшкан сăхăт, сєвум вейт, посăт па па арсыр әмăщ пурмăсăт.

О.В. Акушко

Ăӈкеӆн вєрум хушапăт

Воньщупăт

Ольга Владимировна Акушко (Гындышева) ин Ямал мўвн Ноябрьск вошн вәӆ, тәп кашăӈ ӆўӈ рәт кәртăӆа юхтыйӆ. Ӆўв кәртăӈ ёмăӈхăтӆăтн иса вәӆӆяӆ па вєрăнтты кăсупсэтн кăсӆ. Тăм хăтӆăн ӆўв Татьяна Никитична Гындышева ăӈкеӆ тунты эвăӆт вєрум пурмăсăт ванӆтăс, щит хушапăт, йиӈӆăт, вән па ай воньщупăт. Тăм пурмăсăт 50 муӆтас оӆа йисăт.

Ищиты Ольга Владимировна сăк эвăӆт вєрум хурамăӈ щўӈкăт тәс, щитăт ӆўв вєрсăӆэ. Ӆўв лупăс, хуты сăк кăрăтты ай пура вўш эвăӆт хошӆ па тăм вєр ӆўвеӆа мєт мәстăӆ.

Мосӆ лупты, хуты Ольга Владимировна Ноябрьск вошн 35 оӆ вәӆ. Оӆӈăӆн ӆўв пәщта хотн рәпитăс, ин пенсияя мăнăс па музей хотн рәпатнека вәӆ. Айкємн, хән нємăӆт вєрты ăн мосӆ, сăк кăрăтӆ. Сыры оӆăтн ӆўв «Вўрты эвиет» ариты-якты тăхийн хăнты арăт арийс па якăт якăс. Пиӆнєӈӆаӆ пиӆа арсыр вошăта па мўвăта ариман па якман ăӈхсăт. Ин тәп итәх пурайн ăха ăктăщийӆӆăт, хән вошăӈ ёмăӈхăтӆăта вохăнтӆыйт па кўлупа, ăшколая муй па ай пушхăт ӆавăӆты хота ăӈхӆăт. Няврємăта шуши мир культура вєрăт оӆăӈăн ай павăтӆăт па хăнты мир пурмăсăт ванӆтăӆăт.

Вера Никитична Тимиргалеева (Молданова) ищи хăшап йирăс. Щив ӆўв Раиса Егоровна Молданова ăӈкеӆ па Афанасий Алексеевич Молданов щатьщащеӆ эвăӆт хăщум пурмăсăт пунăс. Щит ищи тунты па юх ӆәр эвăӆт вєрум анăт-сәнăт па йиӈӆăт. Ищиты ăӈкеӆн ёнтум ёрнасăт па щăшкан сăхăт ванӆтăс.

В.Н. Тимиргалеева хиӆэӆ пиӆа

Нохăр юх ӆәр эвăӆт вєрум хушап

Р.П. Гришкина

Ӑктум пурмӑсләӆ. Н. Вах вєрум хурӑт

Вера Никитична ин ищи ёнтӑсты питӑс, хиӆыӆаӆа па хиӆнєӆаӆа ёрнасӑт ёнтӑӆ, сӑк эвӑӆт кӑрӑтӆ па сєвум вейт па посӑт тыйӆ. Ин вән Стелла эвеӆ ищи айкємн ёнтӑсты вєра кўншємӑты питӑс.

Вера Никитична нял эви єнмӑӆтӑс, хиӆєӈа йис. Лўв ар оӆ пәӆьницайн санитаркая рәпитӑс. Итәх пурайн, тохтур воша ӑӈхты пурайн, лўв кәртӑӈ мира нётӆ, няр нюлмӑт пуртәнӑн нєрӆ па йирӆ, вән нюлмӑт ӑха ёнтӆӑӆӆә, муй вєрты иса хошӆ. Лўв ӑӈкеӆ иты – шеӈк рәпатаяӈ нє.

Руфина Прокопьевна Гришкина (Кондина) ванӆтупсыя хӑнты ёрнасӑт па щӑшкан сӑхӑт, катра хурӑт, йис пурмӑсӑт тәс. Щи ёрнасӑт па щӑшкан сӑхӑт хәнты ӑӈкеӆ Софья Константиновна Кондина (Гындышева) па вәнтупӑӆ Евдокия Тихоновна Юмина (Гришкина) ёнтсӑӈӑн. Ищиты лўв катра хотн ай ёрнасые вәйтӑс. Тӑм ёрнасые вәнтупӑӆн ёнтсы, хән Саша пухӑӆ сєма питмаӆ, Александр Васильевич Гришкин ин Руфина Прокопьевна икеӆ. Икеӆ тӑм ванӑн ай няврємӑт пӑта пойтәк хир эвӑӆт сый вєрты юнтут вєрӑс, щив лыпия лўв хӑш юх сємӑт пунӑс.

Щӑӆта Руфина Прокопьевна паннє сух эвӑӆт Евдокия Тихоновна вәнтупӑӆн ёнтум хирие ванӆтӑс, щив хәнты шар пуныйӆсы.

Щи пурмӑсӑт кўтн кӑт йис онтуп вәс. Щи онтупӑтн лыв єнумсӑт, няврємӆаӆ па хиӆыӆаӆ па улсӑт. И онтуп – хӑтӆ мӑр улты пӑта, кимит онтуп – атӑӆн улты пӑта.

Ищиты ванӆтупсыя лўв мевӆ лопсӑт тәс. Щит ищи вәнтупӑӆ ёнтум утӑт, ай юӆн ёнтсӑӆә, ӑн па кӑӆӆӑт. Тәнял Руфина Прокопьевна итәх пурмӑслаӆ Ёмвоша ванӆтупсыя китыйӆсӑӆӆә.

Йис пурмӑсӑт тумпи ванӆтупсыйн катра хурӑт шиваӆӑты рӑхӑс. «Победа» колхосн рәпитум хуятӑт хура вўйман вәсӑт. Ищиты сыр-сыр ишӑкты нєпекӑт, мӑта утӑт ащеӆ колхосн рәпитмаӆ пурайн ёша хоӆумтыӆӑс. Щи мойлупсэт кўтн пӑтӑрух шайпўт вәӆ, щит ащеӆа соцсоревнования щирн нух питыӆум пӑта мойӆыйӆсы. Щи мойӆупсы вўты пӑта ащеӆ Тюмень воша ӑӈхӑс.

Турӆопӑс ванӆтӑӆ

Ма щи йис пурмӑсӑт ӆавӑӆман тӑйӆӑӆӆам, мӑта утӑт ӑӈкиӆўв па ащиӆўв эвӑӆт хӑщсӑт. Ма еӆӆы па щи пурмӑсӑт ӑкӑтты питӆум, ӆәӆн хәнты няврємӆўв па хиӆыӆўв щи пєӆа вантман, рәтӆаӆ вәӆупсы уша ат вєрсӑт, – лупӑс Руфина Прокопьевна.

Лўв ар оӆ ай пушхӑт хӑтӆ мӑр ӆавӑӆты па тӑйты тӑхийн рәпитӆ. Ин садик ӑшкола пиӆа ӑха кӑрӑтсыйӈӑн. Тәняӆ лўв пиӆнєӆаӆ пиӆа щӑта ай музей тӑхи ӆәщӑтӑс, хута хӑнты мир пурмӑсӑт ӑкӑтсӑт. Щи оӆӑӈӑн ма еӆӆы атәӆта хӑншӆум.

Щимӑщ нєӈӑт Ваньщавӑт кәртӑн вәӆӆӑт, рәт миреӆ йис вєрӑт, ӑӈкиӆаӆ-ащиӆаӆ йис пурмӑсӑт шавиман па ӆавӑӆман тӑйӆӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Надежда Вах

Сўмăтвош няврємăт рўтьщăԓăт па щоԓн юнтԓăт

Людмила Новьюхова хăнты мир пурмăсăт няврємăта аԓяԓ

Муй щирн Сўмăтвошн няврємăт рўтьщăсăт

Шуши мирăт вєрăнтты па ёнтăсты тăхи, мăта ут Сўмăтвош районной хотн вəԓ па рəпитԓ, кашăҢ ԓўҢ пурайн сыр-сыр ванԓтупсэт няврємăт пиԓа нємасыя ԓэщăтԓ. Вантэ, ԓўҢ тыԓщăт мăнты мăр Сўмăтвошн сыр-сыр айԓат ёх рўтьщăты тăхет вєрԓыйт.

Шуши мирăт вєрăнтты па ёнтăсты тăхи ёх тăм оԓ ԓўҢăн ищиты ар щирн Сўмăтвошн вəԓты, ԓўҢ мăр рўтьщăты ай няврємиет пиԓа яма па вещката рəпитсăт.

Щиты прикладной творчества па национальной культура хотн вəԓты нєҢăт нємасыя рўтьщăты айԓат пухăт па эвет пăта хăнты па вухаԓь ёх вəԓты-хоԓты щирăт, вой-хўԓ веԓпăсԓăты, рəт ясҢеԓ муй литератураеԓ оԓăҢăн сыр-сыр хурамăҢ ванԓтупсэт тəса па тўҢщирăҢа вєрсăт. Еԓԓы СўмăтвошăҢ пухăт па эвет арсыр əмăщ мастер-классăта тəтьԓясыйт, хута шуши мир пурмăсыет вєрты вəнԓтăсыйт, сыр-сыр ванԓтупсэтн вəсăт па хăнты муй вухаԓь юнтутăтн па юнтсăт.

Мосԓ лупты, хуты няврємăт шєҢк əмща тынщаҢ вўԓы оҢтăта ёвăԓсăт, вўԓєҢ əхԓăт шəпи, кăсты щирăтн, ямсыева навăрсăт, əхăԓ эвăԓт тəса нёԓăт поса єсăԓсăт. Ар пєлăк айԓат хăннєхə нємасыя хăнты па вухаԓь мирҢăн пăта ԓэщăтум пурмăсăҢ ванԓтупсыя юхтыйԓсăт па уша вєрсăт, муй щирн катра пурайн шуши мирҢăн тăм увăс мўвевн вəсăт.

Калерия Супрун СўмăтвошăҢ ай няврємăт щоԓн юнтты щирăта вəнԓтăԓ

Любовь Вынгилева няврємăта хăнты па вухаԓь мирҢăн пурмăсăҢ ванԓтупсы ԓэщăтԓ

Щи пăта Сўмăтвош прикладной творчества па национальной культура хотн вəԓты нєҢăт «ХăтԓыеҮ» нємуп хăтԓ мăр ай няврємăт ԓавăԓты хота ăҢхты пухăта па эвета «Быт обских угров» нємуп хурасăҢ ванԓтупсы ԓыв хущеԓа вєрсăт. Айԓат пухăт па эвет, иԓєм хот йит эвăԓт кимит хот йита питман, ямсыева хəԓăнт-

Ай эвет сорт хўԓ ух ԓўвăт вантԓăт

Калерия Супрун, Людмила Новьюхова па Любовь Вынгилева – Сўмăтвош шуши мир хотн рәпитты нєӊăт

сăт па уша павăтсăт, муй щирн йис пура вўш эвăԓт па ин тăм хăтԓăт вўш вәнты хăнтэт па вухаԓят тăта вәԓупсы щирԓаԓ ԓэщăтсăт па еԓԓы вәсăт.

Мєт шопăӊ ай няврємăта әмща йисăт, муй щирн шуши мирăт нуры вєрсăт, тўт ăԓты, пўт кавăртты щухаԓăт тәса па ямсыева вущԓăх па кармас юхăт унтасн ийхă ăкăтсăт. Айԓат ёх хәԓăнтсăт па вантсăт, муй щирн хăнтэт, вухаԓят хўԓ веԓпăсԓăты щирн кашăӊ пурмăс пиԓа рәпитсăт.

Ар пєлăк щимăщ пурмăсăт шуши мирăт вєрăнтты тăхия нємасыя Сўмăтвошăӊ хăннєхуятăт ăԓ щиты мойԓăсăт.

Щăԓта методиста рәпитты нєӊăт няврємăта аԓьсăт, муй щирн пўнăӊ муй щăшкан сухăт эвăԓт сыр-сыр юнтутăт вєрты рăхԓ, хутыса щимăщ ям ԓәмăтсухăт ёнтсыйт па хурамăӊ хăншийн пунсыйт. Мєт юхи хăщум пурайн пухăт па эвет «Муй щирн пєԓӊайт тывсăт?» хăнты мир моньщ хәԓăнтсăт. Вантэ, кашăӊ ванԓтупсы сухăнтты кємн шуши мирăт тăхийн рәпитты нєӊăт нємасыя айԓат пухăта па эвета хурамăӊ моньщăт моньщԓăт.

Щимăщ әмăщ ванԓтупсэт яма Калерия Супрун па Людмила Новьюхова тăм ԓўӊ тыԓщăтн Сўмăтвошăӊ рўтьщăты ай няврємиет пиԓа ԓэщăтсăт.

Щи тумпийн тăм йисн шуши мирев тăхи бюджетной социальной вєрăт тәты «Альянс» нємуп хот хуща ин вәԓты айԓат па вәнԓат хăннєхуятăт пиԓа па арсыр ванԓтупсэт муй вәйтантупсэт тәса па вєрԓ.

Вәщ тыԓăщ 12-мит хăтăԓн прикладной творчества тăхи хуща рәпитты Андрей Албин па Любовь Вынгилева айԓат муй вәнԓат мәшăӊ хăннєхә пиԓа хăнты па вухаԓь мирӊăн юнтутăтн юнтсăт. Сырыя ԓыв путăртсăт, муй хурасуп юнтты щирăт шуши хăннєхәйт тăйсăт, муй щирăтн щитăт тўӊщирăӊа ԓэщăтсăт па ә̆хăт юнтты вўянтсăт. Щиты «Нумсăӊ юнт» вєр ванԓтăсăт па ийха нәмăссăт, муй щирн па еԓԓы «Вет ԓов» нємуп юнтэԓ уша вєрты. Кашăӊ няврємия муй вән хăннєхәя шєӊк әмăщ щи вєр вәс.

Щи пăта ԓыв путăртсăт, хуты еԓԓы вәԓты щиреԓн ищиты тăмăщ юнтăӊ вєрăтн мєт сăмăӊа юнтты питԓăт. Щăԓта тăм юнтутăт ищи ԓывеԓ вәйтты арсыр хăннєхуятăта айнайн ямсыева аԓьты вўянтԓăт.

Хăнтэт па вухаԓят, вантэ, йис пурайт вўш эвăԓт ямкєм арсыр әмăщ юнтутăт па юнтты щирăт тăйԓăт. Мєт сăмăӊ юнтута ай эвет кўтн ищипа акань па аканьԓăты вєрăт тăм кăт мир хуща ԓўӊăтԓыйт. Щи пăта Сўмăтвош шуши мирăт тăхийн рәпитты нє Влада Захарьянц вошăӊ рўтьщăты эвета нємасыя акань вєрты щирăт ванԓтăс. Сырыя ԓўв путăртăс, муй щирн катра пурайн аканят кашăӊ хоттєԓ ёх хуща ԓэщăтсыйт па тăйсыйт. Ә̆хăт кашăӊ ай эвие ԓўвеԓа щăшкан сух эвăԓт хурамăӊ акание ԓэщăтăс.

Ай пухăта па аԓьсы, муй щирн тунты эвăԓт юрн хот па вўԓы хурасăт вєрты рăхԓ. Сыры ин няврємăт ийха тунты эвăԓт юрн хот вєрсăт, ә̆хăт кăт тăхи щирн ԓакки мăнсăт па вўԓы хурасăт тунты эвăԓт ԓэщăтсăт. Мєт ай пухăт па эвиет ԓыв кўтэԓн оԓюпн хурăт нєрсăт, хута хăншсăт, муй щирн па хутыса ԓыв тăм ԓўӊ мăр Сўмăтвошн вәсăт па рўтьщăсăт.

Мєт юхи хăщум кўтн Сўмăтвош шуши мир тăхийн рәпитты нє Любовь Вынгилева рўтьщăты пухăта-эвета «Муй щирн сорт хўԓэн ԓўвеԓа ух вєрăс?» моньщ ԓўӊтăс. Щăԓта ԓўв няврємăта ванԓтăс, муйсăр ԓўват сорт хўԓ ух ԓыпийн вәԓԓăт. Щиты пухăт па эвет уша вєрсăт, муй араткєм хăннєхә хурасуп ԓўв сорт хўԓ ух хуща вәԓ. Па моньщ щирăԓн, мăтты щи хуятăт иса ԓыкăӊ сорт хўԓн юхи ԓавємăсыйт.

Щиты шуши мирăт вєрăнтты па ёнтăсты тăхи ёх тăм ԓўӊăн рўтьщăты ай няврємиет пиԓа Сўмăтвошн вәс па рәпитăс. Ар пєлăк хăннєхуятăта ай пухăт па эвет пиԓа тăта шєӊк әмăщ рәпитты вәс. Йиԓпа юхăтты оԓăтн тăта вәԓты нєӊăт айԓат ёх пиԓа вәйтантыйԓты па нумăс тăйԓăт.

***Любовь Вынгилева** айкеԓăт хăнты ясăӊа тулмащтăс:*

Владимир Енов

Сәрханл мӯвн вәнт шушетн єнумты хӑнты эвиет айтєлн ёнтӑсты, шӯкщӑты вәнлтӑлыйт, ӑма рәт ясӑңӑн путӑртлӑт. Щимӑщ айлат нєңие пила ма Ёмвош район Согом кәртӑн вӑтаңа йисум, щит Светлана Покачеева.

Хӑнты мир йис вәлупсы ӑма вәллә

Тӑм айлат нє Согом кәрта 2009-мит олн юхтӑс, тӑта 10-11-мит классңӑнӑн вәнлтылӑс.

Рәт мӯвӑл – Сәрханл район Таурова кәрт. Интӑм щӑта тәп яңкєм хоттєл ёх вәллӑт. Светлана ясӑңлал щирн, айлат ёх вәнлтыйлты мӑнлӑт па юхи ӑн кєрлӑлӑт. Вантә, щӑта интӑм леккар хот, ӑшкола, няврємӑт тӑйты хот ӑнтәм, щирн рәпитты тӑхи ӑн тӑйлӑт. Тәп лапка па нуви тӯт мӑты тӑхи рәпитлӑңӑн. Щӑта вәлты ёх вой па хӯл велпӑслуман вәллӑт.

Светлана Покачеева икел па пухӑл турн лэщӑтлӑңӑн

Светлана вән хӑнты семьяйн сєма питӑс. Ӑңкел-ащел – Юлия Фёдоровна па Виктор Васильевич Покачеевнӑн – хӯл велпӑслуман вәллӑңӑн, вет няврєм єнмӑлсӑңӑн. Щиты Светлана Викторовна лупӑс:

» Вәнт шушев пӯңӑлн Вән Юхан па Ай Юхан увлӑңӑн. Щӑта вәлты мир вӯлы ӑн тӑйлӑт. Ая вәлмєм вӯш эвӑлт нәмлєм, хӑнтэт вой па хӯл велпӑслӑсӑт. Тәп сыры ар хӯл вәс. Ӑхӑт олӑтн юханӑн шимл хӯла йис. Лыв холуп омӑслӑт. Щит хурамӑң па сыстам мӯв, рәт кәртєм мосман тӑйлєм.

Светлана вәнлтыйлты Угут воша китсы, кәртӑлн ӑшкола ӑнтәм, щирн иса няврємӑт Угутн вәнлтыйллӑт, интернатн вәллӑт. Яртыяң класс вәнты щӑта вәнлтылӑс, щӑлта Согом кәрта елды вәнлтыйлты мӑнӑс. Ихущъяңмит класс етшуптумал юпийн Ёмвошн вәнлтылӑс, щӑлта икеңа йис па щи тӑхи ӑн етшуптӑслә. Хәлум ол мӑр Сәрханл район Каюково кәртӑн интернатн воспитателя рәпитӑс. Ӑхӑтшӑк Шадринск вошн заочной щирн няврємӑт вәнлтӑты нєңа вәнлтылӑс. Интӑм лӯв икел пила Согом кәртӑн вәл, 2020-мит олн диплом нєпек ёша павтӑс па имухты няврємӑт хӑтл мӑр тӑйты хотн воспитателя рәпитты питӑс.

Икел Михаил Владимирович Сургучёв ищи хӑнты хоттєл ёх хущи єнмӑс. Лӯв ӑшколайн хот лавӑлты хәя рәпитл, ищи айтєлн хӯл велпӑслӑты вєр пєлы сӑмӑң. Пилңӑн юлн хот войт тӑйлӑңӑн – ошӑт па нє щищкӯрекӑт. Лӯңӑн па сӯсн тулӑх па воньщумут ӑкӑтлӑңӑн. Лын хәлум няврєм єнмӑллӑңӑн. Светлана Викторовна сорни ёшңӑн тӑйл, лӯв айтєлн хӑнты ләмӑтсух ёнтӑл, щи вєра ӑңкелн вәнлтӑсы:

» Ащєм вой велпӑслӑты хәя рәпитӑс, щирн юлн ӑңкєм па упилам пила вой сух тӑнӑлсӯв. Щӑлта вой сух эвӑлт нымӑл вєрсӯв, вейт, нюки вейт, посӑт ёнтсӯв. Щи тумпи ӑңкємн нәй сӑх ёнтты вәнлтӑсыюм, сӑкн хурамтыйлсэв. Ӑңкєм-ащєм юлн ин вәнты тәп хӑнты ләмӑтсухн ӑңхлӑңӑн, рәт ясӑңӑн путӑртлӑңӑн. Вӯлы ӑн тӑйлӯв, щирн шовӑр, вухсар, нюхӑс вой сух эвӑлт сӑх, мил ёнтлӯв. Щи тумпи няврємлама, икєма посӑт па носкет тыйлум. Ай пураёмн ӑңкєм пила товийн тунты ӑкӑтсӯв, щӑлта воньщупӑт па па арсыр анӑт-сәнӑт тунты эвӑлт ёнтсӯв. Щӑлта щи утӑтн хурасӑт хӑншсӯв.

Светлана ясӑңлал щирн, Таурова кәртӑң мир ин вәнты хӑнты мир йис вєрӑт лавӑлман вәллӑт. Щӑта община рәпитл, хӑнты мир щив хӯл, вой сух, воньщумут, тулӑх мӑлӑт, щиты тылӑщ вух ёша павӑтлӑт. Таурова кәрт Угут вош эвӑлт хӯвн омӑсл, щив лӯңӑн хопн нивл щос мӑнты мосл, тӑлн «Буран» нємпи тӯтӑң ӑхӑлн ищи нивл щос мӑр мӑнлӑт.

» Ӑңкєм-ащєм вәнтӑн тӑл хот тӑйлӑңӑн, щив тәп тӑлн вой велпӑслӑты ӑңхлӑңӑн. Ащєм лыс, сэсы вантман ӑңхӑл, ӑңкєм лєтут кавӑртӑл. Щӑта ванӑн юхан ӑнтәм, щирн ӑңкєм доньщ лултыйл. Лӯв хӯл эвӑлт єплӑң лєтутӑт кавӑртты хошл, ин щи лєтут таклы шєңк мӑрємӑлыюм. Ма ин Согом хущи хотӑң ёхлам пила вәллум, щирн муртӑңа ӑңкєм-ащєм хущи ӑңхийллум, телефон хӯват путӑртыйллӯв. Щив хӯв мӑр мӑнты мосл, ай няврємєм тәп и ола йис. Еша єнумл, щив мӑнлӯв, – лупӑс Светлана Покачеева.

Путӑр хӑншӑс:
Надежда Рагимова

Сандринӑт хоттєԓ ёх

Тӑм ванӑн мўӈ редакцияева Ямал мўв Ԓорвош район эвӑԓт Сандринӑт хоттєԓ ёх мойӈа юхтыйԓсӑт. Щит апрӑӈ хӑнты айԓат хә Иван Сандрин ӑӈкеԓ-ащеԓ па апщеԓ. Ԓўв олӈеԓн тәняԓ хәтмит газетаевн хӑншсўв. Мўӈ шай яньщман вәԓупсэв оԓӑӈӑн путӑртсўв.

Сандринӈӑн имеӈӑн-икеӈӑн

Эдуард Романович Сандрин:

» *Мўӈ Сандрин опращнємев оԓӑӈӑн щиты луԓԓы, мӑтты ки кӑт ясӑӈ эвӑԓт опращнєм тывӑс – сан па торӑп (туруп), мосӑӈ, опращев шар таԓты мосман тӑйс. Па ёх ястӑԓӑт, хуты мўӈ вән опращев Сандр вәс, щи эвӑԓт Сандрин рәт тывӑс. Мўӈ рәтэв Кевавӑт кәрт эвӑԓт йиԓ. Катра Кевавӑт па Йиԓуп Кевавӑт кәртӈӑн ванӑн Ас хонӑӈӑн омӑсԓӑӈӑн, кўтэԓн ԓапӑткєм верста вәԓ. Щитӈӑн Муши кәрта луӈман вәԓԓӑӈӑн. Вән щатьщащєм ловн тывеԓт-тухеԓт мосты ԓєтутӑт-пурмӑсӑт тәтьԓяс. Катра пурайн Йиԓуп Кевавӑт вән кәрта вәс, щӑта ԓапка, нянь вєрты хот, ай ӑшкола, кўлуп вәс, ин хәԓум-няԓ пирӑщ ёх вәԓԓӑт. Тәп ԓўӈ пурайн ԓыв хущеԓа нәврємԓаԓ па хиԓыԓаԓ мойӈа юхтыйԓԓӑт.*

Мўӈ семьяевн ԓапӑт нәврєм вәс. Ма тащ хотн сєма питсум. Ащєм Роман Иванович Сандрин, ӑӈкєм Евдокия Семёновна, эви опращнємԓ Лонгортова вәс, ԓўв Щаня мўв эвӑԓт вәс. Пуԓӈавӑт вошн айԓат ёх хӑнты ясӑӈа вәнԓтӑты ими Нина Михайловна Егерь (Сандрина) ма рәтєм.

Ма Мушийн 10-мит класс вәнты вәнԓтыйԓсум, интернатн вәсум, рўтьщӑты пурайн ащєма вўԓы тащ ԓавӑԓты нётсум. Ӑшкола юпийн ма еша «Мужевской» вўԓы тащ хуща рәпитсум. Щӑԓта армияя мӑнсум, мєт сыры Мордовияйн, щӑԓта Белоруссияйн сапёра служитсум. Щи пурайн итәх ма пиԓєма служитты солдатԓўв па хон пєԓӑк Афганистан мўва ԓаԓясты китсыйт. Служитты пурайн щимӑщ вєр вәс – шашка-пӑтрән похнємӑс, щи юпийн ветвтама хәԓты питсум, хәԓмит группа мәшӑӈ хәя йисум. Ин нємасыя хәԓӑнтты щўӈк унтасн ӑма хәԓԓум.

Юхи кєрԓӑсум па Пуԓӈавӑт вошн зооветтехникум етшуптӑсум, щи юпийн 35 оԓ вўԓы ӑмӑԓман рәпитсум, ин рўтьщӑԓум. Советской ԓащ пурайн Ԓорвош районӑн вән тащӑт вәсӑт, ин ая йисӑт. И нўша – айԓат ёх вўԓы тащ ԓавӑԓты ӑн ԓӑӈхаԓӑт.

Тӑм йисн Ямал мўв шуши мир вєрӑт тәты департамент па Ԓорвош район кәщайт вўԓєӈ ёха ӑма нётԓӑт, мосты пурмӑсӑт па па утӑт ԓәтԓӑт.

Катра пурайн ԓўӈӑн мўӈ Ԓорвош район вўԓєӈ ёхԓўв тащԓаԓ пиԓа Коми мўва касӑԓсӑт, ин ӑн рӑхԓ, щи оԓӑӈӑн район кәщаева пищма юхтӑс. Щирн ин Кев пўӈӑԓн тащӑт ԓавӑԓԓыйт.

Мўӈ хущева «Мужевской» па «Горковской» вўԓы тащ ԓавӑԓты тӑхеӈӑн вәԓԓӑӈӑн, щирн кашӑӈ товийн и оԓ Мушийн, па оԓн Овкәртӑн вўԓы ёх ёмӑӈхӑтԓ ԓәщӑтԓы.

Ма итәх йис хӑнты вєрӑт вәйтԓум. Тӑм ванӑн Хӑнты-Мушийн Пўпи якхотн вәсум.

Марина Васильевна Сандрина:

» *Ма эви опращнємєм Пырысева, ван хӑтԓуп тыԓӑщ 15-мит хӑтԓӑн 1966-мит оԓн сєма питсум. Ӑӈкєм Ульяна Николаевна Тарасова Асов кәрт эвӑԓт вәс, ма ая вәсум, хән ԓўв ӑнтәма йис. Ащєм Василий Алексеевич Пырысев. Мўӈ семьяевн хәԓум нәврєм вәс, яём хўԓ веԓпӑсԓуман вәԓ, апщєм Мушийн пуртәнӑт тыныты хот кәщая вәԓ. Мўӈ Ямкәртӑн сєма питсўв, Овкәртӑн интернатн вәсўв па ӑшколайн вәнԓтыйԓсўв. Яӈ класс етшуптумєм юпийн Пуԓӈавӑт воша мӑнсум па культпросветучилищайн оԓ шәп киникайт ԓўӈӑтты хотн рәпитты вәнԓтыйԓсум. Аньхєм мәшитты питӑс, щирн вантман тӑйты па нётты мосӑс – юхи кєрԓӑсум. Вантэ, ащєм яӈмит пиркатайн пиркатира вәс, апщєм вўԓы тащ ԓавԓӑс. Ма юԓн хӑщсум, пәԓьницайн хотхӑры ԓюхӑтты нєӈа рәпитты питсум. Ӑхӑт икєм пиԓа вәйтантыйԓсум, икия мӑнсум, щи юпийн мин ияха вўԓы тащ ԓавӑԓты ёх пиԓа касӑԓсумн. Мўӈ семьяевн хәԓум нәврєм: Иван, Вячеслав па Анна. Аня – шәкащты эвие, айтєԓн мўӈ семьяевн єнмӑԓ.*

Аня Талигина:

» *Ма Ващ юхан ов (Восяхово) кәртӑӈ ӑшколайн нивӑԓмит класс етшуптӑсум. Щӑта Раиса Александровна Конева мўӈев хӑнты ясӑӈа вәнԓтӑԓ.*

Ма айтєԓн вантсум, муй щирн ащєм вўԓэта мосты пуртәнӑт доньщтӑԓ, лекщитӑԓ. Ма ищи ӑшкола юпийн Пуԓӈавӑт воша мӑнԓум па щӑта многопрофильной колледж хуща ищи щи вєра вәнԓтыйԓты ԓӑӈхаԓум.

Ин мўӈ Иван яём пиԓа Ёмвоша мойӈа юхӑтсўв. Шєӈк хурамӑӈ вош! Мўӈ «Торум Маа» музейн вәсўв, шєӈк мәстӑс.

Путӑр хӑншӑс:
Людмила Лонгортова

Тӑмхӑтԓ ма ар оԓ Асов кәртӑн вәԓты хӑнты ими Матрёна Макаровна Серасхова оԓӑӈӑн хӑншты ԓӑӈхаԓум. Ԓўв савр-вавр ими, тәп муԓты вєрты вохԓы, имухты йиԓ. «Ԓапӑт эви» ариты тӑхи ԓэщӑтум пурайн тӑм хӑнты имие мєт сырыя щив юхтӑс.

Каркам кәртӑӈ имие

Ма ԓўв пиԓэԓа «Ван рәтӑт» нємпи фестиваль пурайн вәйтантыйԓсум. Ԓўв щи пурайн ариты тумпи кәртӑӈ иметн вєрум арсыр хурамӑӈ пурмӑсӑт эвӑԓт ванԓтупсы ԓэщӑтӑс. Вәԓупсэԓ оԓӑӈӑн щиты путрӑԓ оԓӈитсӑԓэ:

» Ма Щаня юхан мўв эвӑԓт. Ащєм – Макар Сергеевич Пырысев – Ямкәртӑӈ хә, ӑӈкєм – Евдокия Михайловна, эви опращнємԓ Русмиленко вәс, ԓўв Сорт юхан эвӑԓт Горки (хӑнты щирн Йиԓуп) вош эвӑԓт. Ма васы мӑнты тыԓӑщ 9-мит хӑтԓӑн 1962-мит оԓн сєма питсум. Мўӈ семьяевн вет нlanguageврєм вәс, Ямкәртӑн єнумсўв. Ин хәԓум хуят хӑщӑс.

Ӑшкола етшуптумаԓ юпийн айԓат Матрёна имухты рәпитты питӑс. Ешавәс Фёдор Ильич Серасхов хущи икия мӑнӑс. Ԓыв семьяеԓн хәԓум эви сєма питсӑт. Яӈ оԓ яма вәсӈӑн, щӑԓта кӑтна мӑнсӑӈӑн. Икеԓ рәт Катравош хуща вәԓты хӑщӑс, Матрёна Асов кәрта касԓӑс. Нємасыя пўт кавӑртты нєӈа вәнԓтыԓӑс, щи вєр хўват хәԓмит па няԓмит разряд тӑйԓ. Щирн ԓўв тӑта ар оԓ ӑшколайн няврємӑт пӑта єпԓӑӈ ԓєтут кавӑртӑс, ин рўтьщӑԓ.

Наталья па Галина эвеӈӑԓ ӑӈкеԓ иты айтєԓн ариты-якты вєр сӑмӑӈа тӑйԓӑӈӑн, щирн ин культура хотн рәпитԓӑӈӑн.

Любовь эвеԓ Горки кәртӑн хӑтԓ мӑр ай няврємӑт хотн воспитателя вәԓ. Ԓўв еԓԓы вән нєпек хоԓумтты щира университет етшуптӑс.

Асов кәртӑн Матрёна Макаровна Карл Васильевич Носкин пиԓа вәйтантыԓӑс, мой вєрсӑӈӑн. Йиԓуп семьяйн хәԓум няврєм сєма питӑс. Икеԓ хўԓ веԓпӑсԓӑты хәя вәс, ипўш хоԓпӑт вантты мӑнӑс па юхԓы ӑн кєрԓӑс – йиӈка питӑс. Шәкащман вәс, атэԓт ԓавӑрт нявремӑт єнмӑлты. Ям арат оԓ юпийн ԓўв Андрей Анатольевич Маклаков пиԓа вәйтантыԓӑс, яха вәԓты питсӑӈӑн, ԓўв ащи иты нявремӑт єнмӑԓты нётӑс. Ар оԓ яма вәсӑт, шєӈк шаль, ям арат оԓ юхԓы ԓўв сӑм мәшн ӑнтәма йис.

Матрёна Макаровна ар оԓ Асов кәртӑн вәԓ, щиты путӑртӑԓ:

» Асов кәрта юхӑтмємн ма имухты шиваԓӑсум – муйсӑр хурамӑӈ тӑхийн вәԓ. Тӑм хӑнты кәртые пәхӑр хуща омӑсԓ, тӑта ар нохӑр юх єнмӑԓ, щирн Вайбер па Ватсап хуща мирн кәртӑӈ чат «Нохӑр пәхӑр» нємн пунсы. Щӑта арсыр мосты айкеԓӑт хӑншԓўв.

Йис путӑр вәԓ. Хәнты вән йиӈк пурайн тыв и хӑнты ики юхтӑс, нємԓ Тарас Тарасов вәс. Ԓўв эвӑԓтэԓа еԓԓы Тарасов рәт мӑнӑс. Степан Алексеевич Тарасов 1871-мит оԓн сєма питум хә, Кушеват кәртӑн Тәрум хотн кӑт класс етшуптӑс, щи юпийн ар оԓ Асов кәрт кәщая вәс. Щи тумпи ԓўв пӑтлам хот щӑртӑӈ икия вәс. Тӑта Ӑщтепан ёмӑӈ нюԓ вәԓ, кәртӑӈ ёх яма вәԓты пӑта щӑта поры вєрԓӑт.

Е.А. Шульгина па М.М. Серасхова

Асовн кәртӑӈ мир хуԓыева рәпитԓӑт, итәх хуятӑт бюджетной тӑхетн, икет «Азовской рыбоучасток» хуща хўԓ веԓпӑсԓӑԓӑт, рәпатайԓы ёх ӑнтәм. Ям арат оԓ кәртӑӈ кәщая Ольга Геннадьевна Жернакова рәпитԓ. Юхи хӑщум оԓӑтн ар йиԓуп хот омӑсты питсы, йиԓуп вош хўлэт тывсӑт. Йиԓуп кӑт нартупӑӈ кирмӑщ хот омӑссы, щӑта хӑтԓ мӑр ай нявремӑт тӑйты хот вәԓ.

И вєр атум – айԓат ёх вән нєпекӑӈа йитэԓ юпийн юхԓы ӑн кєрԓӑԓӑт. Вантэ, па кәртӑт иты тӑта бюджетной тӑхет тумпи рәпата ӑнтәм. Щирн кәртэвн айԓтыева мир шимԓа йиԓ.

Матрёна Макаровна – савр-вавр ими. Ԓўв хӑнты имет пиԓа «Ԓапӑт эви» ариты тӑхийн арийԓ, якӑԓ, етнхотӑт аԓяԓ. Ємӑӈхӑтԓӑт пурайн ԓўв имет пиԓа ванкўтԓы Ԓорвош район арсыр кәртӑта, Пуԓӈавӑта яӈхийԓ. Тӑм ԓўӈӑн «Ԓапӑт эви» имет Ямал мўв хон воша «Душа тундры» па Мушийн вәԓум «Ма Ԓорвош районєм» нємпи ємӑӈхӑтԓӈӑна яӈхсӑт.

Асов кәртӑӈ имет кўлуп хотн ай эвет хурамӑӈа ёнтӑсты, хӑншӑӈ вейт тыйты, сӑкӑӈ тўрлопсӑт кӑрӑтты вәнԓтӑԓӑт. Тӑм ванӑн сорни ёшуп имие Елена Алексеевна Шульгина нявремӑт тунты ԓэщӑтты, кавӑртты па щи юпийн арсыр утӑт вєрты вәнԓтӑс.

Матрёна Макаровна 30 оԓ рәпитум оԓԓаԓ тӑйԓӑԓэ, ин рўтьщӑԓ. Яма па тарма рәпитмаԓ пӑта арсыр ишӑкты нєпекӑт тӑйԓ.

Путӑр хӑншӑс:
Людмила Шульгина

Муй вєрты мосӆ, хăн сăм кăши шăңкап тывăс

Тăм нєпек тăӆаң па кăшаң хăннєхуятăт пăта мосмитӆ. Тăта хăншман, муй щирн сăм кăши олăңăн уша вєрты рăхӆ па муйсăр нётупсы мєт олăңăн вєрты тохтурăт кăшаң хуят хущи йиты мăр. Тăм хăншум ут унтасн нын вєритӆăты шăңкап сăм кăшийн юхтум хăннєхәя нётты.

Россия мӯвевн 80 % арат мир сăм мәш эвăӆт ăнтәма йиӆăт. Щит юӆн, рәпатайн, рӯтьщăты пурайн, оса тăхетн тывӆ. Ар пєлăк щимăщ вєр шăңкап питыйӆ. Щи пăта мосты артăн щимăщ хуята нётты ки, лӯв ӆылăңа хăщӆ. Хӯв мăр тохтур ки ăн вохлы, щи пурайн кăшаң хăннєхәя нётты ӆавăрт.

Шăңкап сăм-кăши

Муй щирн уша вєрты рăхӆ, хуты хăннєхә шăңкап сăм кăшийн юхăтса:

- шăңкапн сăм нәрăтты, сăм шумăртты питӆы ки, сăм нюр хошийӆ оңты лӯвăт лыпийн (оңты лӯв ӆыпийн хун нӯм пєлăкн), веткєм минута мăр;
- кăши тывӆ пӯва пєлăк ӆăңкăрн (ёш сорн), пӯва пєлăк поңхăӆн, ёшн, пӯва пєлăк сапăӆн па иӆ пєлăк аңăнăн, щăӆта ӆăңкăрңăнăн, ёшңăнăн, хун нӯм пєлăкн;
- сăм кăши пурайн ӆаӆты ӆавăрт, хăннєхә щомӆы йиӆ, мулты эвăӆт пăӆ, охăтты вӯратӆ, охăтӆ, давленияйӆ ая йиӆ;
- сăм кăши тывӆ, хăн хăннєхә мулты ӆавăрт ут вєрӆ (вот ещаӆт сора шәшӆ, хоңтєп хӯват нух хәңхăӆ, ар ӆєӆ) муй па ӆыкащӆ, ӆявăтӆ, ӯвӆ, пакăнӆ па па ут пурайн.

ВӘЯТН ЩИ ОЛĂҢĂН

◆ Ăн рăхӆ ацетилсалициловой кислота (аспирин) яньщты, нынана щи пуртән ăн рăхӆ ки, муй па тєпӆ па сәӆ кăши-мәш тăйты пурайн;
◆ ăн рăхӆ нитроглицерин пуртән ӆєты, хән шăңкап вевӆы-щомӆы йиӆты, шăңкумӆыйты, хән ух кăша йиӆ, ух шувємăӆы, сємңăн вевтама кăӆты питӆăңăн, ӆавăрт путăртты муй па шӯт вӯра хăтыйӆты питӆăты.

Шăңкап сăм кăши юхăтты

пурайн хăннєхәя нух килты, ӆңхты, шар талты, ӆєты ăн рăхӆ.

Муй мєт сыры вєрты мосӆ

Нын муй па хăннєхә щимăщ шăңкап сăм кăшийн юхăтсыйты ки па вет минута мăнты юпийн ищиты ки кăши, имухты тохтур вохты мосӆ. Яң минута эвăӆт хӯвшăк ӆавăӆты ăн мосӆ.

Нын муй па хăннєхә щимăщ шăңкап сăм кăшийн юхăтсыйты ки, па нын хущана тохтур вохты щир ăнтәм, хуят кєпи вохаты, ӆәӆн нын пәӆьницая ат тәсыйты. Лӯв саттәӆа машинайн мăнты ăн мосӆ, тәп щи пурайн, хән нємхуят ванăн ки ăнтәм.

Сăм кăши юхăтты юпийн мосӆ щиты вєрты, мăта щирн нын тохтурн путăртсыйты муй па тăмиты:

- «скорая помощь» леккарăт вохты;
- омăсты муй па ух нухшăк пунман улты, 0,25 г аспирин пуртән ӆәхăӆты па юхи ӆєты па 0,5 г нитроглицерин пуртән/капсула (ара пурємăты) нялум иӆпия пунты, юхи ăн ӆєты (нялум иӆпийн тăйты);
- сапӆ лак лыпаща вєрты па ишни пєлки пунты, ӆәӆн вот рӯв ат вәс;
- аспирин па нитроглицерин пуртәнңăн ӆєвум юпийн 5-7 минута мăнăс, тәп ищиты кăши вәӆ ки, кимит пӯш па нитроглицерин пуртән ӯңӆа пунты мосӆ;
- 10 минута щи юпийн ищиты кăши-мәш ки вәӆ, хәӆмит пӯш нитроглицерин ӯңӆа пунты;
- нитроглицерин олăң пӯш муй па кимит пӯш ӆєты юпийн: вевӆосӆы йисты, шăңкумсыйты, ӆавăрт ӆаӆты питăс, мосӆ улты, кӯрӆăн нух аӆумты, и ăстакан йиңк яньщты, нитроглицерин ӯңӆа па ăн вӯты.

«Центр медицинской профилактики» тăхи айкеӆ хăнты ясăңа тулмащтăс:
Надежда Вах

Макеевка вош няврємӑт, щит Донецкой Народной Республика эвӑԓт юхтум мойӈ ёх, вәщ тыԓәщн 26-мит хӑтԓән «Торум Маа» музей хуща вәсӑт. Няврємӑт мўӈ Югра округева рӯтьщӑты па мәшԓаԓ ӑмӑԓтӑты юхӑтсӑт. Мўӈ Югра округев па Макеевка вош кӯтԓаԓн нётӑсты нєпек хӑншман тӑйԓӑт. Щи поступсы нєпекн ёш пос пунман тӑйԓәӈән Югра губернатор Наталья Комарова па Макеевка вош кәща хә Владислав Ключаров.

Макеевка вош няврємӑт «Торум Маа» хуща

Ёмвошевн тӑм юхтум няврємӑт и хотӑӈ ёх няврємӑт вәԓупсы ԓәщӑтты Центр хуща вәԓԓӑт. Югра мўва тӑмхӑтԓ 150 рӯтьщӑты няврєм юхӑтсӑт, 49 хуят мўӈ Ёмвошевн, па ёх Сәрханԓ вошн вәԓԓӑт.

Юхтум няврємӑт ԓавӑрт сурта хӑщум пушхӑт, тәх ёх ӑӈкиԓы-ащиԓы хӑщсӑт, ԓапӑтты-яньщтӑты хуят ӑн тӑйԓӑт, тәх няврємӑт па ащиԓаԓ ԓаԓь пӑнта питсӑт па сыр-сыр ԓавӑрт вєрӑта хойсӑт. Щи пӑта араԓ пєлӑк няврємӑт нумӑсԓаԓ шӑкӑнман вәԓԓӑт.

Тӑм ԓӯӈ мӑр няврємӑт мўӈ мўвев хуща экскурсияйта ӑӈхԓӑт па щи мултаса сыр-сыр мәш ӑмӑԓтӑты вєрӑт тӑйԓӑт, нумсӑт ԓәщӑтты тохтурӑтн дыв нумӑсԓаԓ ям тӑхи пєԓа кєрӑтԓайт. Няврємӑт арсыр сӑма мәстӑты вєрӑт вєрԓӑт па мўӈ мўвев няврємӑт пиԓа вәйтантыйԓԓӑт.

«Торум Маа» музей хўват няврємӑта экскурсия Дарья Кунина вєрӑс. Ԓӯв мойӈа юхтум няврємӑта Югра увӑс мир йис вәԓупсы оԓӑӈән, увӑс мир йис вєрӑт оԓӑӈән путӑртӑс йис. Сыр-сыр хўԓ веԓты пурмӑсӑт, йиӈкән ӑӈхты хопӑт, щит хӑнты хопӑт па юрн хопӑт ванԓтӑсыйт. Няврємӑта вєра әмӑщ вәс вой веԓпӑс пӑнт хўват шәшиԓӑты, щӑта сыр-сыр вой веԓпӑс пурмӑсӑт вантсӑт: ԓӯк сєсы, дошек сєсы, шовӑр катӑԓты веԓпӑсӑт па па утӑт. Щит иса йис ёх веԓпӑсԓӑты митрайт. Няврємӑта вєра әмӑщ йис пурмӑсӑт вӑнтты вәс, щимӑщ вєрӑт дыв вәԓты мўвеԓн хән вәԓԓӑт. Александр Шевченко ясӑӈән, ԓӯвеԓа әмӑщ вәс вой веԓпӑсԓӑты вєрӑт оԓӑӈән уша вєрты, ԓӯв пўпи павӑтты веԓпӑс оԓӑӈән иньщӑсӑс:

» Пўпи веԓпӑс оԓӑӈән мӑнєма вєра әмӑщ вәс вӑнтты. Муй вўрн па щӑха щи пўпи нух аԓумԓа, муй еԓԓы вєрты питԓӑт щи веԓпӑс ёх.

«Торум Маа» хуща юхтум мойӈ хуятӑт уша вєрсәԓ, муй эвӑԓт па муй вўрн йис увӑс ёх ԓант вєрӑнтыйԓсӑт, муй вўрн дыв ԓєтут щухал тўтн кавӑртсӑт.

Тӑԓ хотн дыв ԓәмӑтыԓяты сухӑт, анӑт-сәнӑт, няврєм уԓты етн онтуп па хӑтԓ онтуп па сыр-сыр йис вәԓупсыйн тӑюм пурмӑсӑт вантсӑт. Няврємӑт вєра ӑма хәԓӑнтсӑт, дывеԓ әмӑщ вәс вантты йис увӑс мир вәԓупсы, щимӑщ вєр хуты дыв мєлӑк мўвеԓн ӑнтәм. Няврємӑт экскурсовод ясӑӈ хәԓӑнтсӑт па арсыр йис увӑс ёх вєрӑт оԓӑӈән иньщӑссӑт. Муй вўрн ищки мўвн тӑм йисн нюки хотн вәԓты пищ вәԓ?

Экскурсия етшум юпийн няврємӑт «Касṇэ Маа» нємуп тӑхия мӑнсӑт. Щит кеԓӑт эвӑԓт вєрум кӑсты пищ, араԓ пєлӑк няврємӑт сора па ӑма щи кеԓӑт хўват мӑнсӑт, па щи вєр дывеԓа вєра әмӑщ вәс. Ар няврєм тӑм вєрӑтн мєт оԓӑӈ пўш кӑссӑт. Макеевка вош айлат хә Никита Кошубинский нумсӑԓ ясӑӈа пунсӑԓә:

» Нємӑԓт пурайн ма тӑмӑщ кеԓӑт эвӑԓт вєрум тӑхийн ӑн вәсум. Мєт ԓавӑрт мӑнєма вәс холуп нємӑӈ тӑхийн вәс и тӑхи эвӑԓт па тӑхия шӑшумты па мулты щўӈк пӑнӑн тәты.

Н. Кошубинский айԓтыева щи кеԓӑӈ ӑш хўват кєн тӑхийн шәшмаԓ мӑр, ԓӯв ԓәхсӑԓ па мєт ԓавӑрт кеԓӑн ӑш хўват сора мӑнӑс па юхтӑс. Варвара Верба тӑм кеԓӑӈ ӑшӑт ӑма вәԓԓә:

» Мўӈ мўвевн ма иса пўш тӑмӑщ ӑшӑтн ӑӈхты вєр тӑйсум, щи пӑта щи ма сора мӑнсум

Виктория Юдина, щит Макеевка няврємӑт тәтьԓяты ими путӑртӑс:

» Мўӈ тӑта вәԓты хӑтӑԓԓӯв, щит кашӑӈ хӑтԓ ємӑӈхӑтԓ щира вәԓ. Мўӈ музеятн ӑӈхԓўв, аквапарка тәтьԓяԓыюв. Ешавәԓ вош ԓуваттыйн вӑнтты экскурсияя тәԓыюв. Мўӈ тӑм вошн вәԓты няврємԓўв няԓ пӑкӑта ортсаюв, кашӑӈ няврєм пӑкԓўв вєрӑтн ӑӈхӑԓ.

Кӑт лапӑт мӑр Югра мўвевн тӑм няврємӑт вәԓты питԓӑт. Вәйт дор тыԓәщн кимӑт няврєм пӑк Донецкой Народной Республики эвӑԓт юхӑтԓ па 150 няврєм мўӈ мўвевн мойԓӑты питԓӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Пётр Молданов

Макеевка вош няврємӑт «Торум Маа» тӑхийн

Икит пан имит воӆты ӆәк

Ма номсәмән аңкәм пан аңканкәм моньҷитәвәӆ ма манам ими пан ики корӑс варәм. Қантәҳ йоҳ киҷа ӆәвпаӆәк сив мосәӆ.

Икит ими вәты ӆатән сиввнам пан муким оӆхи йоҳ әнты ӆәйӆәт. Ӆәх киҷаҳәӆ каркам ӑви мосәӆ. Қантәҳ тўӆәх сŏв йонты коӆвуй, суқ варты коӆ – чипырән сиввнам ӆәйӆәт.

Йисән әнты қонҷи имит әмат мусәт сарнам воӆта. Икит сивнам әнам әнты пы ӆәйӆәт топ қоӆвуймаӆән куӆ пан войәх кәнҷа. Ӆәх сив йўкан моләпси әнтәп тойӆәт – коҷәх пан пыкәт қорас сивват ыҳәтмин. Виҷипи икит пан имит кучәңән опәт сивҳи воӆ.

Па мәҳивәӆ тувәм ими виҷипи әнты мустәҳ икия вәта. Чән ики йота мәнәм ави ванҷәӆ сумәнтаҳнат иӆшевиӆәтыҳ. Йимәӆты имит чән кайниӆаӆ тавәрӆәт.

Татьяна Рынкова

Мужчина и женщина в культуре ханты

Вспоминая сказки бабушки и мамы в детстве, я выстроила свой образ мужчины и женщины. У народа ханты ценится не внешняя красота, а внутренняя.

При выборе невесты на возраст и красоту отец жениха внимания не обращает. Для него важней работоспособность девушки. Умение шить одежды из звериных шкур, вышивать бисером стояло первоочередным, в последнюю очередь - характер и внешность. В старину же остяков волновало больше здоровье женщины, так как от этого зависит материнство. Физической красоте мужчин уделялось внимания и того меньше. Он оценивался по роду занятий (охота, рыбалка). По одежде мужчины можно судить о достатке.

Почти единственное украшение и знак достоинства у мужчин – это пояс, на котором находился нож, с многочисленными подвесками и металлическими цепочками. Одним из признаков красоты как у мужчин, так и у женщин считались длинные волосы. Они не только символ красоты, но и душевная сила человека. Женщина-чужеродка всегда представляла угрозу для мужчин. Так, вышедшая замуж женщина, покрывала лицо платком.

Платок на женщине, покрывающий голову и лицо, служил преградой для проникновения в душу.

Татьяна Рынкова

Тапыттот сопас каркама тэсяттыт

Комсомольцыт па айтат ёх ударной тылысьны, мата от 15-мит июль эвыт мантл, комсомольцыт па айтат ёх тапыттот тэсятман яма рупиттыт. Ай ёх па эвет юрны отынгмит августа сёрыс сответъянг хутым тонн силос па катсот ветъянг тонн арат курась тэсятман.

Октябрьской районны пум верты па силос понты харетны нитысот айтат колхозник, рабочий па служащий рупитл. Тыв ветсот тонн пум, нитысот нитыянг хутым тонн силос па хутымъянг вет тонна арат курась тэсятсыт.

Сургутской районны тапыттот сопас тэсятты харетны катсот тапытъянг комсомолец рупитл. Тата иса иръянг комсомольской айтат ёх бригада верман. «Путь к коммунизму» колхозны (Ём вош район) комсомольцыт тывы мирхотэтны тапыттот сопас тэсятты пата хутым звена верта решитсыт. Звенаитны руководитта Сергей Добрынин, Владимир Холодилов па Анатолий Вохмин партсаит. Звенаит нютъесь касман рупиттыт. Тыв июль ветхосьянг хатл мары хутымсот ветянг тонн силос тэсятсыт. Мет яма рупиттыт Молоковайнгын, ивъэвыссангнгын, Юра Захаров, Саша Салтанов, больницаны рупиттыты Зина Сургутскова и па айтат ёх.

П. Никитин

> **«Хӑнты ясӑң» газета лӯңӑтты ёх!**
>
> Тӑмхӑтл̦ мӯң «Хӑнты ясӑң» газетаев 65 ол̦ постӑты вӯраңӑн ветхущъяңмит иньщӑсупсы хӑншл̦ӯв. Юхл̦ы ясӑң тыв китаты: **khanty-yasang-65@mail.ru**.
>
> **15. Хән редакцияйн Таисья Степановна Себурова рәпитты питӑс?**

Колхозны верыт нох тэсятта мосл

Амтынга па утл вантта, хун картопка харетны картопка яма энмыт. Тыв яма энымтыт сиртны, хун омсым отыт самынга, куся сирны тапыр эвыт тыстамман, нох окучиваитман энмыттытаит.

Си сирны, иса юртат понман рупиттыт Карл Маркс нэмып колхоз (Октябрьской район) Андринской участок полеводыт, хота бригадира тов. Берестов утл. Там бригада членыт Белых Мария, Берестова Аграфина, Полякова Таня па колхозны ант утты нэ школа техничка тов. Локшина шенгк самынга картопка тапыр эвыт систамман па окучиваитман рупитсыт. Там участокны там рупутаит хувын етшисыт па интам картопка яма энмыт. Мосл ямастыта, что тыв поным юртат нартама ант мантыт, тыв ар картопка акыттыт.

Итампи мосл лопта, что там колхоз па участокытны вер картопкаит тыстамтты отынгны шенгк вевтама маныс. Нисюнг участок, хота бригада Алачев Владимир утл, си куш Андра пунгытны па сята си куш колхоз правления, председатель тов. Михайлов па партийной организация секретарь тов. Шаргин уттыт, картопка харет тапыр эвыт тыстамтты па окучиваитты яма вер организоваитман антутыс.

Иситы вевтама верыт мансыт Пукшамыт па Кархотъюр участокнгынны.

Па мет вевтама там верыт мансыт Сергинской ферманы, хота бригадира колхоз животновод Батеньков Александр утл. Тата картопкаит иса лап энымсаит. Еша сив хотты тапыртат маншисаит. Симись рупута эвыт ям урожай ант тавыттын.

Омсым отыт тапыр эвыт нох тыстамтты па окучиваитта вер шенгк хува маным сайны колхоз и ёшвойхут тапыттот тэсятта юхытшик питыс. Арт пораны пум сэвырта отынгыйтты юкана там колхозны хотна 4 август унта ар хоят картопка харетны тапыр тыстамман па окучиваитман рупитсыт. Симись ввтам верыт пата интам и пум сэвырты верыт шенгк атма мантыт.

Мосл ямастыта, что колхоз правления (председатель тов. Михайлов па парторганизация секретарь тов. Шаргин) колхоз рупутаит тэсятта яма вуянттынгын. Интам мет вотанг - иса юрыт понта сита, тутн тарымты арат пум верта па животноводства продукция нох атымта. Ситыт нумман тайман колхоз правления еты верыт ий нох атымта мосл.

А. Александров
«Ленин пант хуват», 11-мит август, 1959 от № 95 (226).

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№15 (3603),11.08.2022

Соучредители
Дума, Правительство Ханты-Мансийского автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных, внешних связей и молодёжной политики Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Редакция
Директор, главный редактор – **Динисламова С.С.**
Телефон (3467) 33-36-82

Заместитель главного редактора – **Рагимова Н.В.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь – **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:
628011, г. Ханты-Мансийск, ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52
E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте **www.khanty-yasang.ru**
Отпечатано:
ООО «Новости Югры-Производство» г. Сургут, ул.Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**
Тираж **2166** экз.
Заказ **2776**
Цена свободная

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Тюменской области, ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации ПИ №ТУ 72-00796 от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций не обязательно отражает точку зрения редакции.